

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 33g/2023

privind excepția de neconstituționalitate a articolului 104 alin. (2) din Legea
insolvabilității nr. 149 din 29 iunie 2012

(termenul pentru anularea unor acte juridice)

CHIȘINĂU

26 octombrie 2023

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dlii Nicolae ROȘCA, *Președinte*,
dnei Domnica MANOLE,
dnei Liuba ȘOVA,
dlii Serghei ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dnei Dina Musteața, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 16 februarie 2023,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 26 octombrie 2023, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 104 alin. (2) din Legea insolvenței nr. 149 din 29 iunie 2012, ridicată de dl avocat Andrei Iosip, în interesele dlii Veaceslav Timotin, administrator de insolvență al SA „Cariera Micăuți”, în dosarul nr. 2i-6-16/2020, pendinte la Judecătoria Strășeni, sediul central.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dna judecător Iana Talmaci de la Judecătoria Strășeni, sediul central, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Prin Hotărârea Curții de Apel Chișinău din 18 iulie 2019 a fost intentat procesul de insolvență în privința SA „Cariera Micăuți”.

4. Prin Încheierea Judecătoriei Strășeni, sediul central, din 30 octombrie 2020, dl Veaceslav Timotin a fost desemnat în calitate de administrator al insolvenței al SA „Cariera Micăuți”.

5. La 1 iunie 2021, administratorul insolvenței a formulat o cerere de chemare în judecată împotriva SRL „PasDum-Com” privind anularea unor acte juridice. Ulterior, acesta a formulat cereri privind anularea unor acte juridice încheiate de către debitorul insolvent cu SRL „PasDum-Com”, cu SA „Terconvit”, cu SRL „MRS-Exconstruct”, cu SRL „Butincom Proiect” și cu SRL „Fixton Proiect”.

6. La 31 ianuarie 2023, dl avocat Andrei Iosip a ridicat excepția de neconstituționalitate a articolului 104 alin. (2) din Legea insolvenței nr. 149 din 29 iunie 2012.

7. Printr-o încheiere din 10 februarie 2023, Judecătoria Strășeni a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a sesizat Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

8. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 20

Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 46

Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

„(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului, sunt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreptă și prealabilă despăgubire.

[...]”.

9. Prevederile relevante ale Legii insolvenței nr. 149 din 29 iunie 2012 sunt următoarele:

Articolul 104

Anularea unor acte juridice

„(1) După intentarea procedurii de insolvență, administratorul/ lichidatorul sau oricare creditor care are interes legitim, cu acordul administratorului/lichidatorului, poate introduce în instanța de insolvență acțiuni (inclusiv acțiuni reconvenționale) în vederea anulării următoarelor acte juridice:

a) orice act juridic încheiat de către debitor în ultimii 2 ani precedenți înaintării cererii introductive cu intenția de a împiedica, a întârzia sau a complica posibilitatea de stingere a creanțelor creditorilor, care a afectat drepturile creditorilor;

b) transferurile de bunuri sau asumarea de obligații cu titlu gratuit din partea debitorului, făcute în ultimii 2 ani precedenți înaintării cererii introductive, cu excepția asumării unor obligații morale sau a actelor pentru binele public (de sponsorizare) în care generozitatea donatorului este proporțională patrimoniului său;

c) transferurile de bunuri sau asumarea de obligații de către debitor, făcute în ultimii 2 ani precedenți înaintării cererii introductive, în care prestația debitorului este vădit mai mare decât cea primită;

d) transferurile de bunuri de la debitor către un creditor, efectuate în ultimele 6 luni precedente înaintării cererii introductive, care au avut ca efect creșterea sumei pe care creditorul ar urma să o primească în cazul lichidării debitorului;

e) transferurile de bunuri de la debitor către un creditor, efectuate în ultimele 6 luni precedente înaintării cererii introductive, la care creditorul nu avea dreptul sau care s-au făcut pentru stingerea unei datorii care nu ajunseră la scadență;

f) acordarea gratuită a unui gaj sau a unei ipotece, a oricărei alte garanții pentru o creanță care era neasigurată în ultimele 6 luni precedente înaintării cererii introductive sau pentru o creanță a unui acționar sau asociat al debitorului în perioada indicată la art.105;

g) orice acte încheiate și garanții acordate de către debitor după înaintarea cererii introductive.

(2) Persoana îndreptățită poate invoca anulabilitatea actului juridic pentru temeiurile prevăzute la alin. (1) în termen de 6 luni de la data în care a aflat sau trebuia să afle despre temeiul anulabilității, dar nu mai târziu de 12 luni de la intentarea procesului de insolvență.

(3) Hotărârea privind admiterea sau respingerea cererii de declarare a nulității actelor juridice menționate la alin.(1) poate fi atacată cu apel de către participanții la proces.

(4) În cazul în care administratorul/lichidatorul nu-și dă acordul, în termenul indicat de creditor, pentru înaintarea de către creditor a acțiunii în anulare conform prezentului articol, acesta poate cere instanței de insolvență autorizarea înaintării acțiunii în anulare, cu trecerea cheltuielilor de judecată în contul cheltuielilor procesului de insolvență.

(5) Nu pot fi anulate transferurile de bunuri indicate la alin.(1) care au fost efectuate prin licitații publice, concursuri și prin alte selecții competitive, desfășurate cu respectarea regulilor aplicabile.

(6) Prevederile prezentului articol se aplică contractelor de garanție financiară, precum și punerii la dispoziție a garanțiilor financiare în baza unor asemenea contracte, sub rezerva aplicării prevederilor Legii nr.184/2016 cu privire la contractele de garanție financiară.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

10. Autorul excepției susține că legislatorul a stabilit un termen restrâns de doar 12 luni pentru creditorii și administratorul insolvenței care pot solicita anularea unor acte juridice încheiate anterior procedurii de insolvență. Autorul sesizării menționează că, în practică, membrii organelor de conducere nu transmit în termenul stabilit de lege documentele activității economice și de evidență contabilă, astfel creditorii și administratorul insolvenței sunt lipsiți de dreptul de a formula cereri de anulare a actelor juridice în termenul prevăzut de legea contestată. De asemenea, după expirarea celor 12 luni de la intentarea procedurii de insolvență, persoanele îndreptățite nu vor putea solicita repunerea în termen de către instanța de insolvență, ceea ce le limitează accesul la justiție și dreptul de proprietate.

11. Autorul sesizării consideră că termenul limită pentru formularea unei acțiuni privind anularea actelor juridice încheiate de către debitor constituie o restrângere nejustificată a drepturilor creditorilor.

12. Autorul sesizării pretinde că dispozițiile contestate sunt contrare articolelor 20, 23, 46 și 54 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

13. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

14. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Legea insolvenței, ține de competența Curții Constituționale.

15. Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate, ridicată de dl Veaceslav Timotin, administrator al insolvenței, în dosarul nr. 2i-6-16/2020, pendinte la Judecătoria Strășeni, sediul central, este formulată de subiectul căruia i s-a conferit acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție. Curtea observă că articolul 104 alin. (1) din Legea insolvenței îi permite administratorului să formuleze acțiuni în vederea anulării unor acte juridice.

16. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie dispozițiile articolului 104 alin. (2) din Legea insolvenței. Curtea admite că norma contestată ar putea fi aplicată la examinarea cauzei în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate, deoarece, după cum rezultă din sesizare, administratorul insolvenței a formulat cereri de anulare a unor acte juridice încheiate de debitor până la intentarea procesului de insolvență. Curtea constată că norma criticată nu a făcut anterior obiect al controlului constituționalității.

17. Curtea reține că autorul sesizării a afirmat incidența articolelor 20 (*accesul liber la justiție*), 23 (*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*), 46 (*dreptul la proprietate privată și protecția acesteia*) și 54 (*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*) din Constituție.

18. Curtea a notat în jurisprudența sa că articolele 23 și 54 din Constituție nu au o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi aplicabile, autorul sesizării trebuie să demonstreze existența unor ingerințe în drepturile fundamentale (a se vedea DCC nr. 90 din 15 iunie 2021, § 23).

19. Curtea observă că autorul critică termenul de 12 luni acordat pentru a solicita declararea nulității actelor juridice încheiate de către debitor până la intentarea procesului de insolvență.

20. Cu referire la incidența articolului 20 din Constituție, Curtea menționează următoarele. Dreptul de acces la un tribunal stabilește că persoanele trebuie să dețină posibilitatea clară și concretă de a contesta un act care constituie o ingerință în exercitarea drepturilor lor. Acest drept nu este un drept absolut, ci poate fi supus limitărilor. Limitările accesului la o instanță trebuie să fie prevăzute de lege, să urmărească un scop legitim și să fie proporționale, pentru a nu afecta însăși esența dreptului. Această afirmație este valabilă și pentru normele de natură procedurală care stabilesc termene în interiorul cărora persoanele ar putea formula o contestație (*Marc Brauer v. Germania*, 1 septembrie 2016, § 36). Folosirea termenelor de prescripție urmărește să asigure buna-administrare a justiției și respectarea, în special, a principiului securității juridice. Durata termenului este o chestiune în privința căreia statul dispune de o marjă de apreciere, cu condiția ca termenul să nu fie atât de scurt, încât să fie inacceptabil (*J.A. Pye (Oxford) Ltd și J.A. Pye (Oxford) Land Ltd v. Regatul Unit*, 30 august 2007, § 70-71). De principiu, instituirea unor termene scurte pentru formularea unei contestații nu ridică, *per se*, o problemă în baza articolului 6 § 1 din Convenția Europeană (a se vedea *Mamikonyan v. Armenia*, 16 martie 2010, § 29; *Marc Brauer v. Germania*, 1 septembrie 2016, § 36; DCC nr. 183 din 20 decembrie 2022, § 22).

21. Curtea reține că reglementarea de către legislator, în limitele competenței ce i-a fost conferită prin Constituție, a condițiilor de exercitare a unui drept – material sau procesual, inclusiv prin instituirea unor termene, reprezintă o modalitate eficientă de a preveni exercitarea sa abuzivă, în detrimentul altor titulari de drepturi, garantate deopotrivă. Curtea Europeană a reținut, în jurisprudența sa, că termenele legale de prescripție, care constituie una dintre restricțiile legitime ale dreptului la un tribunal, servesc mai multor scopuri importante, și anume asigurării securității juridice și a caracterului definitiv, protejării potențialilor pârâți de pretenții vechi care ar putea fi dificil de contracarat și prevenirii oricărei nedreptăți care ar putea apărea dacă instanțele ar fi obligate să decidă asupra evenimentelor care au avut loc în trecutul îndepărtat pe baza unor probe care ar fi nesigure și incomplete din cauza trecerii timpului (*Sanofi Pasteur v. Franța*, 13 februarie 2020, § 49).

22. Curtea notează că dispoziția contestată prevede o perioadă de 6 luni oferită administratorului insolvenței pentru a invoca în fața instanței anulabilitatea unui act juridic încheiat de debitorul insolvent, dar nu mai târziu de 12 luni de la intentarea procedurii de insolvență. La modul abstract, termenele prevăzute de norma contestată nu sunt atât de scurte, încât să fie inacceptabile și să nu-i permită administratorului autorizat să solicite anularea unor acte juridice.

23. Mai mult, Curtea reține că în calitate de administrator al insolvenței poate fi desemnat doar un administrator autorizat, care desfășoară o activitate de liber profesionist de interes public (articolele 2-3 din Legea nr. 161/2014 cu privire la administratorii autorizați), pe propria răspundere, cu diligența unui bun profesionist (articolul 68 alin. (1) din Legea insolvenței), cu respectarea, *inter alia*, a principiilor de legalitate, promptitudine, diligență, competență și etică profesională (articolul 4 din Legea nr.161/2014). Administratorul trebuie să asigure respectarea

drepturilor și a intereselor legitime ale persoanelor implicate în procedurile în care este desemnat. Natura profesională a funcției exercitate impune administratorului autorizat întreprinderea în termen a tuturor măsurilor legale necesare pentru păstrarea, majorarea și valorificarea eficientă a masei debitoare în scopul satisfacerii cât mai depline a creanțelor creditorilor. Prin urmare, având competența de a iniția procese judiciare privind urmărirea datoriilor, încasarea prejudiciului și anularea actelor juridice (articolul 66 alin. (1) lit. 1²) din Legea insolvenței), administratorul autorizat trebuia să acționeze cu diligență și promptitudine pentru contestarea actelor juridice ale debitorului (a se vedea DCC nr. 183 din 20 decembrie 2022, § 25). Din această perspectivă, Curtea nu constată incidența articolului 20 din Constituție.

24. De asemenea, Curtea nu poate reține argumentul autorului cu privire la tergiversarea prezentării actelor și a altor documente de către organele de conducere ale debitorului. Acest fapt nu ține de constituționalitatea prevederilor contestate, dar de aplicarea legii.

25. Cu privire la incidența articolului 46 din Constituție, Curtea observă că administratorul nu a demonstrat cum norma contestată îi afectează dreptul de proprietate. În situații similare, Curtea a notat că simpla trimitere la un text din Constituție, fără explicarea pretensei neconformități cu acesta a prevederilor legale contestate, nu echivalează cu un argument (DCC nr. 182 din 25 noiembrie 2021, § 16).

26. Prin urmare, pe baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g) și 140 din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* excepția de neconstituționalitate a articolului 104 alin. (2) din Legea insolvenței nr. 149 din 29 iunie 2012, ridicată de dl avocat Andrei Iosip, în interesele dlui Veaceslav Timotin, administrator de insolvență al SA „Cariera Micăuți”, în dosarul nr. 2i-6-16/2020, pendinte la Judecătoria Strășeni, sediul central.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Nicolae ROȘCA

*Chișinău, 26 octombrie 2023
DCC nr. 137
Dosarul nr. 33g/2023*